

۲۰۱۹۸۴

السلامة للجميع

تداخل مجازات‌ها در فقه و حقوق کیفری ایران

مؤلف :

حمدالله سلیمانی ساردو

سرشناسه	: سلیمانی ساردو، حمدالله، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: تداخل مجازات‌ها در فقه و حقوق کیفری ایران/ مولف حمدالله سلیمانی ساردو.
مشخصات نشر	: تهران: راه دکتري: سنجش و دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهري	: ۲۰۵ص: ۲۹x۲۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۵-۷۷۸-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۰۰-۲۰۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: مجازات (فقه)
موضوع	: (Punishment (Islamic law
موضوع	: مجازات -- ایران
موضوع	: Punishment -- Iran
موضوع	: حقوق جزا (فقه)
موضوع	: (Criminal law (Islamic law
موضوع	: حقوق جزا -- ایران
موضوع	: Criminal law -- Iran
رده بندی کنگره	: ۳۹۷/۱۹۵BP ۸ت
رده بندی دیویی	: ۳۷۵/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۵۸۴۴۶

عنوان: تداخل مجازات‌ها در فقه و حقوق کیفری ایران

مولف: حمدالله سلیمانی ساردو

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

ناشر: انتشارات راه دکتري: سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

صفحه آرایي: مهدیه مخبري

طراح جلد: مهتاب دوستی

قیمت: ۱۸۰.۰۰۰ ریال

کلیه حقوق مادی و معنوی برای مولف محفوظ می باشد

www.rezomephd.ir

www.sanjesh.ir

« إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ »

پیشگفتار

الحمد لله الذي شرع الدييات و الحدود و القصاص لرفع الفساد من بين العباد . . .

سپاس و ستایش خداوندی که قوانین و مقررات شرعی دیات و حدود و قصاص را به منظور رفع فساد از میان بندگان تشریع نموده است .

و اما بعد خداوند عز و جل را سپاس که منت نهاده و حقیر را در مدت تحریر کتاب نصرت عطا فرموده است .

باید گفت یکی از اهداف بعثت رسل که تجلی‌گاه استمرار آن در امامت ائمه اطهار السلام الله علیهم می‌باشد اینست که انسان‌ها را از جاده ضلال به فلاح و رستگاری هدایت نماید. بنابراین خداوند تبارک و تعالی برای رفع و دفع و ریشه کن کردن جرثومه‌های فساد از جوامع بشریت قوانین شرعیه را تشریع و به موالات آن با ارسال رسل نسبت به تزکیه نفوس و تعلیم انسان‌ها همت گماشته، چرا که تشریع مقررات شایعاً منهای تزکیه نفس، مطلوب حاصل نیاید و چون کاشتن بذر در اراضی شنزار و غیر مناسب باشد به همین جهت هدف اولیه انبیاء در تعلیمات خویش تزکیه نفوس بوده است که این امر با رغبه نفس استمرار می‌یابد.

در این راستا خداوند برای حفظ نفوس و عقول و اموال قوای دینی و مقررات مربوط به قصاص و دیات و حدود و تعزیرات را تشریع فرموده است تا از این روزنه فلاح و رستگاری انسان‌ها در این دنیا و آخرت تضمین گردد .

در پایان از صاحب نظران انتظار داریم با اظهارنظرها و ارشادهای خود ما را در رفع نقایص و اشکالات یاری فرمایند .

دکتر حمداله سلیمانی ساردو

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول	۴
تعریف سبب و مسببات و مقصود از تداخل سبب و مسبب	۴
تعریف سبب و مسببات و مقصود از تداخل سبب و مسبب	۵
گفتار اول : تعریف سبب و انواع آن	۷
بخش اول : تعریف سبب	۷
بخش دوم : انواع سبب	۹
گفتار دوم : تعریف مسبب و انواع آن	۱۱
بخش اول : تعریف مسبب	۱۱
بخش دوم : انواع مسببات	۱۱
الف - مسببات قابل تکرار	۱۲
ب- مسببات غیرقابل تکرار	۱۲
گفتار سوم : مقصود از تداخل اسباب و مسببات	۱۳
بخش اول : تداخل اسباب	۱۴
الف : تداخل در اسباب شرعیه	۱۵
ب : تداخل در اسباب تکوینی	۱۷
بخش دوم : تداخل مسببات	۱۷
بخش سوم : آیا تداخل در اسباب مستلزم تداخل در مسببات است ؟	۲۱
گفتار چهارم : تداخل اسباب یا مسببات چه نوع قاعده‌ای است	۲۲
اول. قاعده اصولی	۲۳

۲۳	دوم : قاعدهای عقلی و کلامی :
۲۴	احتمال سوم : قاعدهای فقهی :
۲۸	گفتار ششم: مقتضای اصل عملی تداخل است یا عدم تداخل:
۲۸	بخش اول: دلایل عدم تداخل اسباب و مسببات:
۳۰	بخش دوم: دلایل تداخل اسباب و مسببات
۳۱	بخش سوم: نقد و بررسی ادله :
۳۲	بخش اول : عبادات :
۳۸	بخش سوم: تداخل : عدم تداخل اسباب در کیفرها:
۳۹	فصل دوم
۳۹	تداخل و عدم تداخل در کیفرها
۸۹	تداخل و عدم تداخل در کیفرها
۸۹	گفتار اول تداخل در کیفرها و تاریخچه آن :
۸۹	بخش اول: تداخل در کیفرها :
۹۰	بخش دوم: تاریخچه تداخل کیفرها در حقوق اسلام:
۹۲	الف: قاعده جمع و منع جمع مجازاتها (ادغام) در حقوق رم :
۹۲	ب : قاعده منع جمع و ادغام مجازاتها در اتریش:
۹۳	ج : قاعده منع جمع مجازاتها یا ادغام آنان در حقوق فرانسه :
۹۷	تاریخچه قاعده ادغام مجازات در قوانین فعلی ایران :
۹۹	گفتار دوم: اصل تداخل کیفر یا عدم تداخل :
۱۰۲	بخش دوم: عدم امکان بعضی از مجازاتها و تداخل قهری آنها:
۱۰۲	بخش سوم: عدم امکان اجرای همه مجازاتها:
۱۰۳	بخش چهارم: هدف مجازات:

۱۰۳	گفتار چهارم: رویه حقوق جزای عرفی در مورد تعدد جرم :
۱۰۴	بخش اول: نظام جمع مجازاتها:
۱۰۶	بخش دوم: قاعده منع جمع مجازاتها (ادغام) :
۱۰۹	بخش سوم: سیستم مختلط:
۱۱۱	بخش چهارم: رویه حقوق جزای اسلامی در موارد تعدد جرم
۱۱۲	گفتار پنجم: اثبات تداخل مجازات (بحثی از دیدگاه آ.د.ک):
۱۱۴	فصل سوم:
۱۱۴	تداخل کیفرها در جرائم م حدود
۱۱۵	داخل کیفرها در جرائم م حدود
۱۱۵	گفتار اول: شرایط تداخل در اجراء م ازات بود:
۱۱۵	شرط اول: جرم از جرائم موجب حد باشد:
۱۱۵	شرط دوم: جرائم موجب حد از نوع واحد باشند:
۱۱۷	شرط سوم: تعدد جرائم قبل از اقامه حد باشد:
۱۱۷	گفتار دوم: تداخل اجرای مجازات در جرم زنا :
۱۱۷	بخش اول: مبنای فقهی و قانونی :
۱۲۰	قسمت دوم: مبنای قانونی:
۱۲۱	بخش دوم: تداخل در زناي موجب حد جلد و قتل:
۱۲۴	بخش سوم: تداخل در زنا موجب حد جلد تنها :
۱۲۵	بخش چهارم: تداخل در زنا موجب حد جلد و رجم:
۱۲۶	گفتار سوم: تداخل در مجازات سرقت:
۱۲۶	بخش اول: مبنای فقهی:
۱۲۹	بخش دوم: مبنای قانونی:

۱۳۰	گفتار چهارم: تداخل در مجازات قذف :
۱۳۱	بخش اول: مبنای فقهی
۱۳۳	بخش دوم: مبنای قانونی
۱۳۴	بخش سوم: سایر موارد تداخل یا عدم تداخل در مجازات قذف
۱۳۶	گفتار پنجم: سایر حدود و تداخل در مجازات آنها:
۱۳۹	گفتار ششم: اجتماع حدود:
۱۴۲	نتیجه:
۱۴۳	فصل چهارم
۱۴۳	تداخل در مجازات جرم قتل و جرم
۱۴۳	(تداخل در کیفر قصاص)
۱۴۴	تداخل در مجازات جرم قتل و جرم (تداخل در کیفر قصاص) :
۱۴۵	گفتار اول: تداخل در قصاص نفس
۱۴۶	گفتار دوم : تداخل در مجازات قصاص عضو:
۱۴۸	بخش اول: در مبنای فقهی
۱۵۳	بخش دوم: مبنای قانونی:
۱۵۸	گفتار دوم: تداخل در قصاص عضو و شرایط آن
۱۶۱	گفتار سوم: تداخل در قصاص اعضاء :
۱۶۴	بخش سوم: تداخل قصاص بد در نفس (تداخل مادی النفس الی النفس):
۱۶۸	بخش پنجم: تداخل قصاص لسان در منافع آن:
۱۶۸	بخش ششم: اجتماع قطع عضو قصاصاً و حداً:
۱۶۹	بخش هفتم : تداخل و عدم تداخل جنایت قطع بینی در منفعت بویایی آن :
۱۷۰	نتیجه:
۱۷۱	فصل پنجم

۱۷۱	تداخل در دیات
۱۷۲	تداخل در دیات :
۱۷۲	گفتار اول: تداخل در دیات و مبانی فقهی آن:
۱۷۸	بخش اول: سرایت جراحت عضو به نفس:
۱۸۰	بخش دوم: سرایت جراحت عضو به عضو:
۱۸۱	بخش سوم: تداخل در دیه اعضاء:
۱۸۲	بند اول: دیه دست:
۱۸۲	بند دوم: دیه پا:
۱۸۳	بند سوم: دیه جنایتی که موجب انقاع قوه جماع شود:
۱۸۳	بند چهارم: قطع نخاع و جنایات غیره:
۱۸۵	بند پنجم: تداخل و عدم آن در دیه شکستن دندان:
۱۸۶	بند ششم: تداخل و عدم تداخل دیه پلک در دیه چشم:
۱۸۶	بند هفتم: شکستن کمر:
۱۹۰	بخش اول: دیه عقل:
۱۹۲	بخش دوم: دیه بینایی:
۱۹۳	بخش سوم: دیه شنوایی:
۱۹۴	بخش چهارم: دیه بویایی:
۱۹۵	بخش پنجم: دیه چشایی - دیه نطق (کلام) :
۱۹۸	نتیجه:
۲۰۱	منابع و مآخذ:

چون قدر قلمت ز نون و القلم آید
به تحقیق قلم در یدت ودیعت آید
گر ودیعت قلمت را خود بر شکنی
قلم دهر نهایتاً قلمت را شکند همی

مقدمه

پس از بررسی‌های اولیه در جریان تحقیقات به این نکته مهم رسیدیم که واقعاً تاکنون در خصوص تداخل کیفرها در حقوق اسلام و حقوق کیفری ایران بحث نشده است و این مبحث نیز در قوانین هوی جزایی پیش بینی نشده است. اما آنچه حقیقت امر را ثابت می‌کند این است که فقهای عظام شیعه از همان قرون اولیه مبادرت به طرح مسائل فوق به نحو بسیار مختصر و جزئی نموده‌اند و از سویی فقیهان اهل تسنن با اتکاء به اجتهاد آزاد به بررسی این موضوع در کتب فقهی خود پرداخته‌اند و پیشرفت‌های قابل توجهی نیز داشته‌اند و حتی در بعضی از کتب انواع تداخل کیفر را در تلبیه جرائم مورد بررسی قرار داده‌اند.

علی ای حال می‌توان با جرئت گفت که اربین خاستگاه موضوع تداخل کیفرها دین مبین اسلام بوده است و پس از بعثت رسول اکرم (ص) است بر آن از طریق امامت ائمه اطهار (س) احادیث وارده همگی دلالت دارند که مبنا و منشأ تداخل جرائم کیفرها دین اسلام بوده است. در این پژوهش سعی شده است که با اتکا به متون فقهی و سبب کمری حقوقدانان عربی و اسلامی تعریفی از تداخل کیفرها ارائه شود و بر اساس تحقیقات دانش‌مندان علوم اسلامی و کیفری تداخل اجرای کیفرها عبارتست از اینکه مجازات جرائم متعدد در یکدیگر تداخل نمایند بطوریکه برای کلیه جرائم متعدد با احراز شرایطی یک مجازات علیه مجرم اجرا و اعمال شود و از سویی سعی شده است که قاعده تداخل کیفرها از قاعده منع جمع مجازات‌ها و جذب و انجذاب مجازات‌ها که در حقوق فرانسه مطرح شده‌اند متمایز گردد باید دانست که تداخل کیفرها در حقوق کیفری اسلامی تحت شرایطی اعمال می‌شود و مبنای آن قاعده عدم

تداخل اسباب و مسببات است که در کلیه ابواب فقهی مورد بحث قرار گرفته است. بنابراین در این تحقیق برای بحث تداخل کیفرها ابتدا به بررسی این قاعده پرداخته‌ایم چون اسکلت و ساختمان موضوع تداخل کیفرها محسوب می‌شود.

موضوع مورد بحث ما مشتمل بر پنج فصل می‌باشد که ما سعی نموده‌ایم که در فصل اول مبادرت به طرح و بررسی قاعده عدم تداخل اسباب و مسببات تعریف اسباب شرعی و تکوینی، تعریف تداخل اسباب و مسببات، فلسفه تشریعی آن، نقد و بررسی دلایل قائلین به تداخل و عدم تداخل اسباب و مسببات و ... بنمائیم.

و در فصل دوم تعریف تداخل کیفر پرداخته و اینکه در جرائم و کیفرها اصل بر تداخل است و یا عدم آن و هم چنین به بررسی فلسفه تشریعی تداخل کیفرها و مباحثی نیز به رویه حقوق جزای عرفی در خصوص تعدد جرم اختصاص داده (مجازات اشد) و طی آن به بررسی انواع سیستم‌های اعمال مجازات (قاعدتاً جمع مجازات‌ها منع و جمع مجازات‌ها و سیستم مختلط) پرداخته‌ایم و در پایان فصل بعضی برهمن اثبات تداخل جرائم و کیفرها از دیدگاه آ.د.ک باز نموده‌ایم.

در فصل سوم علاقه مندان را با موضوعات تداخل کیفرها در جرائم موجب حد و شرایط اعمال آن از جمله در حد زنا، سرقت، قذف و سایر موارد حد آشنا ساخته و طی آن مبنای فقهی و قانونی جرائم از این جهت مورد بحث و بررسی قرار داده‌ایم.

در فصل چهارم موضوع تداخل کیفر را در جرائم موجب قصاص اعم از قصاص نفس و عضو بررسی و به تعریف تداخل کیفر قصاص عضو در نفس و سرایت مادون النفس به نفس و تداخل کیفرهای آنها پرداخته و مبادرت به نقل قول آیات و احادیث و گفتار فقها نموده‌ایم و همچنین با تکیه به اصل عدم تداخل در حق الناس ثابت کرده‌ایم که در جرائم حق الناس تداخل کیفرها مورد ندارد مگر اینکه با نص و دلیل شرعی ثابت گردد و موضوعی که در لابلای این فصل بررسی می‌شود. مسئله سرایت جراحت عضو به نفس و عضو به عضو تداخل

و عدم تداخل اجرای کیفر آنها می‌باشد که در فصل پنجم به نحو اجمال به بررسی تداخل در کیفر جرائم موجب دیه پرداخته‌ایم و نخست از دیدگاه فقهی و قانونی از تداخل دیات در اعضاء و جوارح و نفس بحث شده است و به نقل احادیث معتبری از جمله صحیح محمد ابن قیس و خبر ابراهیم ابن عمر و نقل قول فقهای اهل سنت اهتمام نموده‌ایم و با اختصاص دادن گفتاری به بررسی تداخل دیات منافع در اعضاء و دیه عضو در سایر اعضاء پرداخته‌ایم و در قسمت آخر بحث مختصری راجع به تداخل و عدم تداخل کیفرها در جرائم مستوجب تعزیر شده است و سپس تحقیق با بحثی بعنوان نتیجه خاتمه می‌یابد.